

บทที่ 1

บทนำ

โครงการวิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค ในพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ มีจุดประสงค์หลัก เพื่อศึกษาคุณภาพน้ำจากแหล่งน้ำที่นำมาใช้ในการอุปโภคและบริโภค และศึกษารูปแบบการปรับปรุงคุณภาพน้ำสำหรับการอุปโภคและบริโภคที่มีความเหมาะสมกับชุมชน และชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบที่เลือกไว้ได้ด้วยตนเอง จนนำไปสู่การแก้ปัญหาในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืนต่อไป ในส่วนของบทที่ 1 จะกล่าวถึง ที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ กรอบแนวคิดการวิจัย ขอบเขตของวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับ และนิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ที่มาและความสำคัญ

น้ำเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต มนุษย์ต้องใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค เพื่อการเกษตร - อุตสาหกรรม เป็นต้น ปกติชาวกรุงหรือผู้ที่อาศัยอยู่ตามหัวเมืองใหญ่ๆ มักไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับการหาน้ำสะอาด มาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ แต่ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่จะประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำสะอาด ระบบประปาหมู่บ้านเป็นแหล่งผลิตน้ำสะอาดที่สำคัญในพื้นที่ โดยแหล่งน้ำที่นำมาทำน้ำประปาหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นน้ำใต้ดินหรือน้ำบาดาล ซึ่งมีความสะอาดในตัวของมันเอง ถ้ามีคุณภาพเหมาะสมในทางเคมี ก็สามารถสูบมาพักในถังสูงเพื่อส่งเข้าสู่ระบบท่อประปาเพื่อจ่ายได้ โดยไม่ต้องผ่านระบบการกรองหรือตกตะกอน แต่ดำเนินระบบประปาจากน้ำผิวดิน มีการทำตามขั้นตอนต่างๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งระบบประปาหมู่บ้านและถังเก็บน้ำฝน เป็นนโยบายสำคัญของหลายรัฐบาลในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ได้ทุ่มเทงบประมาณเอาไว้มาก เพื่อจัดหาน้ำสะอาดสำหรับใช้ในหมู่บ้านอย่างเพียงพอตลอดปี หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดหา และพัฒนาน้ำสะอาดในชนบทมีหลายหน่วยงาน เช่น กรมโยธาธิการ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท กรมทรัพยากรธรณี กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน กรมประชาสัมพันธ์ และกรมอนามัย เป็นต้น โดยแหล่งน้ำดิบสำหรับผลิตน้ำประปาหมู่บ้าน ในพื้นที่ตำบลดอนแก้วมาจากน้ำผิวดินและใต้ดิน จึงมีโอกาสนปนเปื้อนของเสียจากชุมชนได้ ดังนั้น จึงมีความต้องการที่จะทำการตรวจวัดปริมาณสารปนเปื้อนในแหล่งน้ำดิบ เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินสถานการณ์คุณภาพน้ำ นำไปใช้ในการควบคุมการระบายน้ำจากแหล่งต่างๆ ลงสู่แม่น้ำคูคลอง ชลประทาน ซึ่งอาจมีความสกปรกปนเปื้อนในแหล่งน้ำดิบ จนมีผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ ที่จะนำไปผลิตน้ำประปาและตรวจวัดคุณภาพน้ำประปาในระบบประปาหมู่บ้าน เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงคุณภาพน้ำประปา นำไปสู่การอุปโภคบริโภคได้อย่างปลอดภัย ดังนั้น แนวทางการแก้ปัญหาจึงต้องดำเนินไปอย่างบูรณาการจึงจะสามารถ

ดำเนินการแก้ปัญหาทรัพยากรน้ำได้ แนวทางหนึ่งในแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำ คือ การพยายามให้ชุมชนสามารถเฝ้าระวัง และปรับปรุงคุณภาพน้ำสำหรับการอุปโภคและบริโภค ในพื้นที่ของตนเองได้ โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งอีกแนวทางหนึ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไป คือ การสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนและในพื้นที่ โดยต้องให้ประชาชน ในพื้นที่เข้าใจว่าการจัดการทรัพยากรน้ำเป็นภารกิจที่ทุกฝ่ายต้องเข้ามาร่วมดำเนินการ

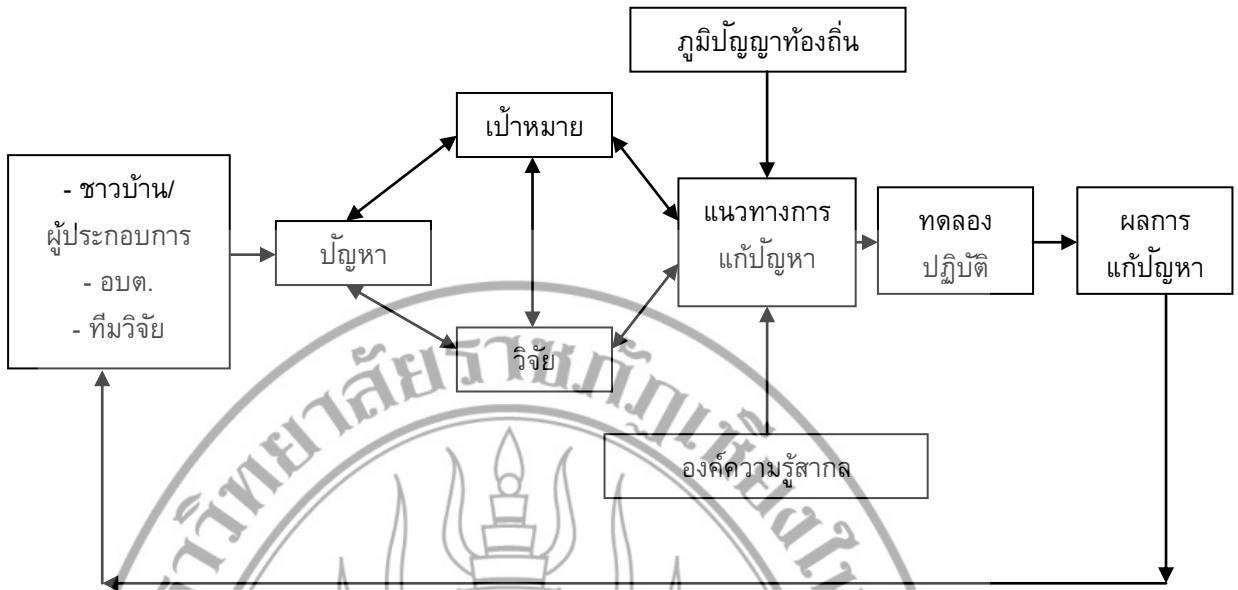
ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อการอุปโภคและบริโภคในพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจะได้ทราบข้อมูลสภาพปัญหา และความต้องการความช่วยเหลือด้านการจัดการทรัพยากรน้ำ ของประชาชนในพื้นที่ตำบลดอนแก้ว รวมทั้งร่วมกันแก้ปัญหากับชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และมีรูปแบบการแก้ปัญหาทรัพยากรน้ำที่เหมาะสมกับชุมชนของตนเอง โดยจะมุ่งเน้นไปที่ประชาชนในชุมชนให้เกิดจิตสำนึกในการจัดการทรัพยากรน้ำ และสามารถที่จะเฝ้าระวัง สามารถปรับปรุงคุณภาพน้ำสำหรับการอุปโภคและบริโภคของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคุณภาพน้ำจากแหล่งน้ำที่นำมาใช้ในการอุปโภคและบริโภค ในเขตพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษารูปแบบการปรับปรุงคุณภาพน้ำสำหรับการอุปโภคและบริโภคที่มีความเหมาะสมกับชุมชน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคในพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่ง ในการหาเจ้าภาพ และภาคีมาร่วมรับผิดชอบปัญหา และแก้ปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเข้ามาใช้แก้ปัญหของชุมชนที่เกิดขึ้น โดยเริ่มต้นตั้งแต่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา วางแผนการแก้ปัญหาร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมการแก้ปัญหาร่วมกัน และมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการแก้ปัญหา ซึ่งจะนำไปสู่ความยั่งยืนของการจัดการทรัพยากรน้ำในตำบลดอนแก้วได้ โดยอาศัยกรอบแนวคิดดังแผนภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคในพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ เพื่อให้งานวิจัยมีเป้าหมายและกรอบของการทำวิจัยที่ชัดเจน คณะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ซึ่งจะประกอบด้วย ขอบเขตทางด้านเนื้อหาขอบเขตทางด้านประชากร ขอบเขตทางด้านเวลา และขอบเขตทางด้านพื้นที่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาในรายงาน ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ การสำรวจคุณภาพน้ำ การสร้างความตระหนักถึงปัญหาทรัพยากรน้ำ ความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ รูปแบบกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ตำบลดอนแก้ว รวมทั้งการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน
2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในพื้นที่ที่ทำการศึกษารวมหมด ในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่
3. ขอบเขตด้านเวลาของการวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยทั้งสิ้นเป็นระยะเวลา 1 ปี
4. ขอบเขตทางด้านพื้นที่ พื้นที่ทำการศึกษาคือ ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบการแก้ปัญหาสำหรับการอุปโภคและบริโภคในชุมชน โดยประชาชน เพื่อชุมชน และสามารถพัฒนาเป็นการแก้ปัญหาให้กับชุมชนอื่นได้
2. เกิดเป็นองค์ความรู้ในการวิจัย และพัฒนาการแก้ปัญหาสำหรับการอุปโภคบริโภค และปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้นกับชุมชนต่อไปในอนาคตได้
3. ประชาชนในพื้นที่สามารถใช้ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้อื่น จนเกิดเป็นเครือข่ายการแก้ปัญหา สำหรับการอุปโภคบริโภคได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการทรัพยากรน้ำ หมายถึง การสำรวจคุณภาพน้ำ การสร้างความตระหนักถึงปัญหาทรัพยากรน้ำ ความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ รูปแบบกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ตำบลดอนแก้ว
2. น้ำสำหรับการอุปโภค หมายถึง น้ำที่ใช้ในการอุปโภคในพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เช่น น้ำอุปโภคจากบ่อดินในชุมชน น้ำอุปโภคจากระบบประปาหมู่บ้าน และแหล่งน้ำอื่นๆ
3. น้ำสำหรับการบริโภค หมายถึง น้ำที่ใช้ในการบริโภคในพื้นที่ตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เช่น น้ำอุปโภคจากบ่อดินในชุมชน น้ำอุปโภคจากระบบประปาหมู่บ้าน และแหล่งน้ำอื่นๆ